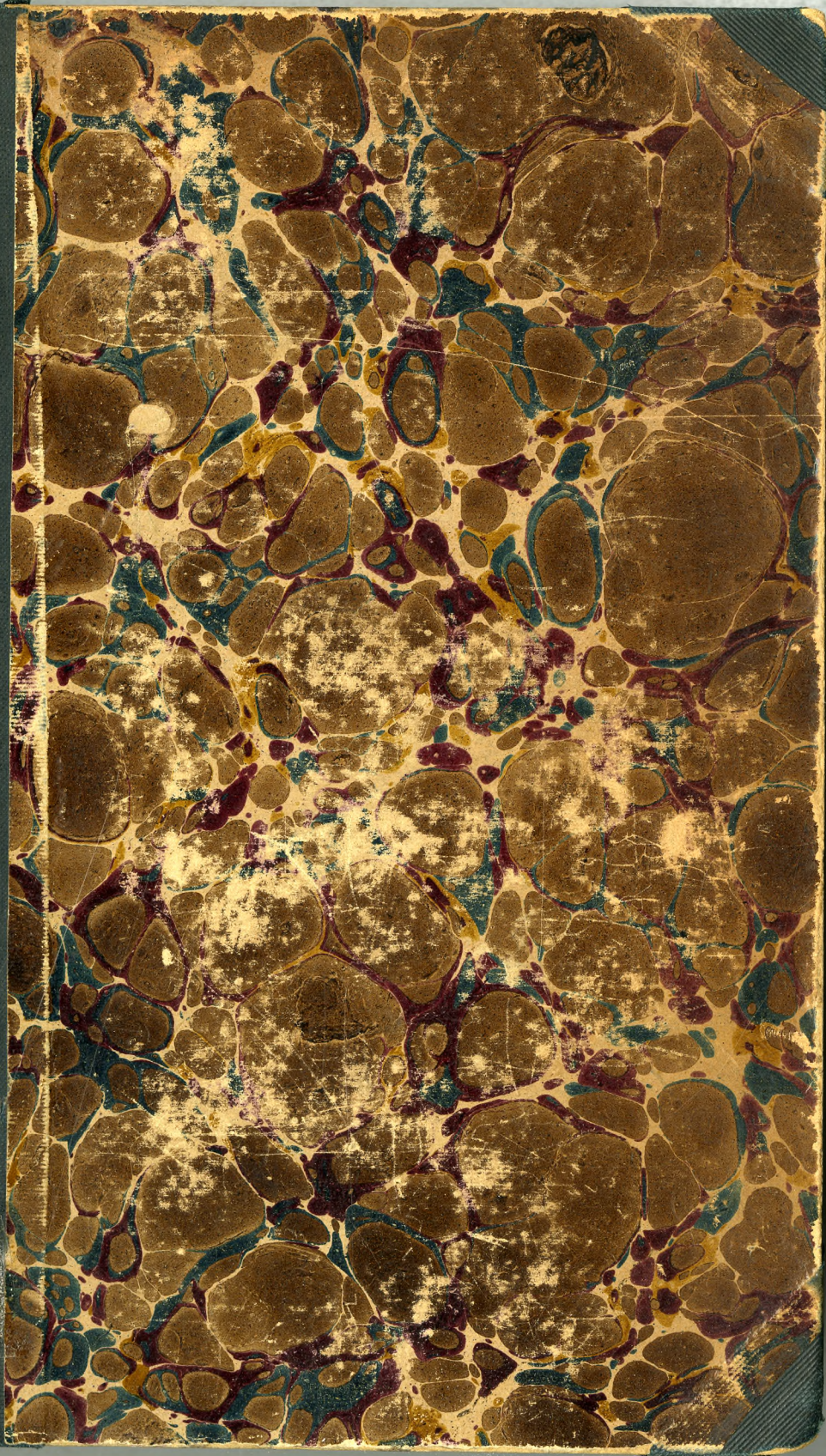

Politikai
röpiratok.

204.

204
1909

B. PONGRÁTZ EMIL BESZÉDE

„a 6%-os magyar aranyjáradék-kölesönkötvények
beváltásáról és ezen czélből 4%-os magyar arany-
járadék-kölesönkötvények kibocsátásáról”

SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT TÁRGYÁBAN

a főrendi ház 1881. évi május hó 2-án tartott ülésében.

9.

BUDAPEST.

AZ ATHENARUM R. TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1881.

515720076 6104

DE BALLAGI GÉZA.

Nagyméltóságú Elnök! Méltóságos főrendek!

(Halljuk!) Megvallom, hogy gróf Zichy Ferenc ő nagyméltóságának épen most hallott nagy érdekű beszéde után, félve emelek szót, nem tudva: képes lesz-e — kisebb szabású beszéddel — a méltóságos főrendek figyelmét némileg lekötni? (Halljuk!)

A közelmúltból tudjuk, hogy Európa pénzücai lázasan, hogy úgy mondjam lélekzetfojtottan várták e törvényjavaslat megszületését. — Fővárosunk napokon át valósággal európai érdeklődésnek volt gyú-pontja. — S ha kérdezzük, hogy jogosult volt-e a feszült figyelem, melylyel e törvényjavaslatra vonatkozó tárgyalásokat kísérték? s megfelelt-e az eredmény a várakozásnak? e kérdésre a leghatározottabb igennel felelhetünk.

Az utóbbi években a finanttudomány nehéz problémáit kellett az állam kincstárnokának megoldani, de egy sem volt az ország jövőjére oly fontos, mint a 6%-os aranyjárdék-kötvények konvertálása, mely nemcsak hazánk közgazdasági viszonyainak alakulására, hanem általában a finaciális situatióra állandó befolyást fog gyakorolni.

Ezen művelet keresztülvitelét nem lehet a mindennapi pénzügyi intézkedések szempontjából felfogni, mert az nemcsak materiális tekintetben jelent többet, hanem annak, — a végcél figyelembevételével, — magasabb, hogy úgy mondjam ethikai jelentőséget kell tulajdonítanunk.

E konverziót nem lehet összehasonlítani azokkal, melyeket más államok évtizedek előtt keresztülvittek, mert ez nem az államnak rendelkezésére álló forrásokból, nem a lakosság fokozódott vagy onosságából származik, hanem az ország határain túl változott nagy jelentőségű gazdasági viszonyok szüleménye, s egyúttal kifejezése annak: hogy egész Európa kedvezőbbben itéli meg életrevalóságunkat, fizetőképességünket, mint azelőtt.

A 6%-os aranyjárdék-kötvények felvétele az internationalis papírok közé az államnak fizetőképességébe vetett bizalomnak volt nyilvánulása, — a jelenlegi konvertálás pedig annak manifestációja: hogy a bizalom jogosult, megérdemelt volt, hogy hazánk, — habár lassan — de biztos léptekkel halad előre, s a kulturállamok színvonalára kezd emelkedni. (Úgy van.)

Mily óriási különbség mutatkozik a mostani és régebbi hiteloperációink között! Az ember azt hinné, hogy évtizedek választják el a nyolcz év előtti pénzügyi műveletektől! — Még nem rég 80 papír-forinton vásároltuk azt az államkötvényt, melyért ma 100 forintot kapunk aranyban.

A 6%-os aranyjárdék-kötvényekre — a magas kamatozásnál fogva — gyöngeségünk bélyege volt

ráútve, azok most el fognak tűnni, hogy oly állampapirnak adjanak helyet, mely hitelünket oda állítja a sokkal gazdagabb államok hitele mellé, s nem fog többé oly különbséget markirozni, mely ólomsúlylyal nehezedett az ország egész közgazdasági törekvésére.

Legyen szabad e nagy különbséget egy kis összehasonlító kimutatással illusztrálnom, (Halljuk!) ugyanis: a 6%-os magyar aranyjáradék-kötvény 1880. évi január 1-én 97 frt 40 kron állott, az osztrák 4%-os pedig 81 frt 20 kron; egy évvel később, 1881. január 1-én a magyar 111 frt 35 kron, az osztrák 88 frt 20 kron, 1881. évi március 15-én a magyar 112 frton, az osztrák 91 frt 80 kron, 1881. ápril 8-án a magyar 115 frt 50 kron, az osztrák 93 frt 30 kron, ápril 23-án a magyar 116 frt 30 kron, az osztrák 94 frton, — 1881. ápril 30, (tepnapelőtt) a magyart 117 frt 45 kron, az osztrákot 96 frton jegyezték.

E szerint 1880. évi január 1-én a két állam aranyjáradék-kötvényei között $23\frac{6}{10}\%$ -nyi paritási különbség mutatkozott, egy évvel később 20.95, — mely akkor — midőn aranyjáradékunk elérte a pari kurzust — ismét magasabbra emelkedett.

Ennek ellenében a papíráradék egészen más képet nyújt, — és ebben van kifejezve a konverzió becse leginkább. (Halljuk!) Ugyanis az 5%-os magyar papíráradék 1881. január 10-én 78 frton, az osztrák 4.2%-os pedig 72 frt 70 kron állott, már 1881. március 15-én a magyar 83 frt 90 kr-ra emelkedett, mikor az osztrákot 73 frt 45 kron jegyezték, a folyó év ápril 8-án a magyar 88 frt 15 kr-ra emel-

kedett, az osztrák 76 frton állott, ápril 23-án a magyar 90 frt 75 kron, az osztrák 77 frt 30 kron jegyeztetett. 1881. ápril 30-án a magyar 93 frt 25 kron, az osztrák 78 frt 80 kron kelt.

E szerint, midőn papíráradékunkat a pénzpiacnak adtuk át 8.5% volt a paritási különbség, s már március 15-én 3.53, és ápril 8-án 2.32%, most még kevesebb.

Egy év előtt — mikor még a 6%-os aranyáradék konvertálásáról szó sem volt, az osztrák és magyar aranyáradék-kötvények között 20.95% paritási különbség mutatkozott, ma az egyértékű papíráradék között már alig áll fenn valami különbség; — s minthogy a konverzio ügyét oly hatalmas bankár-csoport vette kezébe, ez a viszony még kedvezőbbé fog válni; el lesz törölve a különbség, mely Ausztria és Magyarország hitele között, — bár j o g o s u l a t l a n u l — de kifejezést nyert, s ebben kell keresni leginkább a konverzio materiális és morális hasznát. (Helyes.)

Hiú képzelődés volna azt hinni, hogy e művelet keresztülvitele saját erőnkől sikerült volna; hogy az államháztartásunkban mutatkozó állandó deficit mellett, fejletlen közgazdasági viszonyaink közepett, mi magunk képesek lettünk volna az ezen művelethez megkivántató iniciatívát megtenni; — de eleget tettünk, — s ebben fekszik az állam kincstárnokának érdeme, — hogy megragadta a kedvező alkalmat, s azon viszonyok alakulásából húzott előnyt, melyeket nem mi teremtettünk, melyeknek helyes felhasználása azonban nekünk termelt gazdag gyümölcsöt. (Ugy van!)

Tény az, hogy e hitelművelet keresztülvitele

csakis a tőkéknek nagy felszaporodása által lett elérhető, hogy a konvertálás eredményéhez valósággal egész civilizált Európa hozzájárult; tény, hogy az általános nagy haladás nélkül, a magyar pénzügyeknek ezen haladása nem lett volna elérhető; — de tény az is: hogy Magyarország a felszaporodott s elhelyezést kereső tőkékből nem húzott volna hasznot, ha komoly iránya által a közbizalmat meg nem érdevelte volna. (Ugy van! Helyeslés.)

A tőkék képződése az utóbbi évtizedben oly rendkívüli dimensiókat öltött, oly nagy pénzösséget eredményezett, hogy az elmélet és gyakorlat férfiaiit egyaránt csodálkozásba ejtette. (Halljuk!) Nyugat és észak államainak nagy hitelműveletei sem voltak elégségesek arra az utóbbi években, hogy a »flottans« tőkék elhelyezést nyerjenek; — a kamatláb évrőlévre süllyed, a nélkül, hogy az elhelyezést kereső tökefogyna.

Ezen tényeknek is megvan természetes magyarázata. — Francziország évek óta két milliárd frankot takarít meg évenként, — Angliának évi jövedelme, mely húsz év előtt nem egészen hét milliárd volt, több mint tizenkét milliárdra emelkedett, — s Angolország lakossága — egy előkelő statisztikus adatai szerint — husz év óta több mint husz milliárd idegen országbeli értékpapírt vásárolt. Ilyen számok megfejthetővé teszik a világ pénzpiacának megváltozását, a kamatláb süllyedését. Az adósok felhasználják a kedvező pillanatot, s magas kamatú tartozásaikat átváltoztatják kisebb kamattal járó adóssággá.

A leggazdagabb államok Francia- és Angolország — amint gróf Zichy ő nagyméltósága is felem-

lítette, — már régebben konvertálták adósságaikat. Anglia 1822-ben konvertálta »consol«-jait 5°/_o-ról 4°/_o-ra, — 1830-ban 4-ről 3¹/₂^o/_o-ra. — 1844-ben 3¹/₂-ről 3°/_o-ra. — Franciaország a konvertálást 5-ről 4°/_o-ra, majd 3-ra vitte keresztül 1825-ben, 1840-ben és 1862-ben, s mind a két államban ismét mozgalom mutatkozik, mely az állampapírok konvertálására törekszik. A legnagyobb eredményű konverzió Amerika államadosságánál mutatkozik, mely negyven milliónyi kamatkisebbedésben nyert kifejezést. Kévesbbé gazdag államokban is megindult e mozgalom.

Azt látjuk, hogy a kamatláb Európaszerte alábbszállott, a nélkül, hogy a tőke elfordulna a — bár keveset, de biztosan jövedelmező papiroktól; anélkül, hogy kockázattal járó üzletek felé hajolna, — konservatív marad.

Más államok konverziói az ott felszaporodott tőkék, a benső gyarapodás, konsolidatio eredménye; — a mi benső viszonyainkban még nagyon sok kívánnivaló van. A finacpolitika szempontjából egyáltalán nem lett volna helyes dolog, hogy arra várjunk, míg ezen nagy hitelműveletet saját erőnkéből, — tán a jelenleginél nagyobb haszonnal — képesek leszünk keresztülvinni, mert nem számíthatunk közgazdasági viszonyainknak oly gyors, rohamos javulására, a mely ezen kolossális műveletnek saját erőnkéből való foganatosításához megkívántató módokat, eszközöket nyújthatná. (Ugy van! Helyes.)

A törvényjavaslat maga rövid, de nagyon világos, könnyen érthető; — megmutatja a keresztülvitel módzatait, és a pénzügyi előnyöket. — 400 milliónyi

6°/_o-os aranyjárdékot váltunk be teljes névértékben, s az ehhez megkivántató pénzösszeget 4°/_o-os aranyjárdék-kötvények kibocsátása útján nyerjük meg, — vagy megfordítva: 4°/_o-os aranyjárdékot bocsátunk ki a lehető legkedvezőbb áron 545 millió értékben, — s azoktól — a kik ezt megveszik — elfogadjuk a 6°/_o-os járadék-kötvényeket »al pari«; mely művelet után az államkincstár, — az eddig megkivántató 24 milliónyi kamat helyett, 21 millió 800 ezer frtot fizet, s így kamat fejében 2.200,000 frtot takarít meg évenkint aranyban. — Ez a kamatmegtakarítás 55 milliónyi tőkenyereségnek felel meg 4°/_o-os kamattal.

A tőke szaporítása járadék alakjában, — tebát a tőke visszafizetésének kötelezettsége nélkül, — egyáltalában nem jár az államkincstár megterhelésével, — míg 2.200,000 frtnyi kamat, — a melyet évenkint fizetnünk kellene, — 33 év alatt magasabbra emelkednék, mint a 400 és 545 millió közötti különbség, — ugyanis a kamatok kamatjával 151.188,017 frt 30 krt tenne, — 60 év alatt pedig nagyobb volna, mint az egész 4°/_o-os járadék-kölesön, mert a kamatok kamatjával 547.825,647 frt 60 krra emelkednék.

Amint látjuk, nagy az anyagi haszon, mely e kötvények beváltásából az országra hármlik, főkép, ha még hozzávesszük, hogy az állam a konzortium optióinál a nyeresmény 50°/_o-ban részesül azon kurzuson felül, mely az átvétel árfolyamát 2°/_o-kal meghaladja; — de az államkincstár jelentékeny kamatmegtakarításánál, és az imént megjelölt nyeresménynél még nagyobb az erkölcsi haszon, melyet abban kell keresnünk: hogy a magyar állam ezen transzaktio

által más európai államok színvonalára emelkedik, s a jövőben kötendő kölcsönökért kisebb kamatot fog fizetni, s kibocsátandó kötvényei magasabb áron fognak kelni. (Helyeslés.)

Hogy a konversio előnyei a művelet exakt keresztülvitele által az ország részére biztosítva vannak, arra nézve elég garancia a hatalmas és tekintélyes bankárcsoport, mely e transzaktiót kezébe vette.

Egy pillantás e törvényjavaslatra meggyőz arról: hogy e konvertálás a legsolidabb alapon történik. Minden hitelezőnek szabad választására van bízva: hogy a kötvény teljes névleges értékét vegye-e fel, vagy azt 4%-os kötvénnyel cserélje ki.

Ennél többet egy állam se nyújtott hitelezőinek semmiféle konverziónál.

Kevés az, a mit még mondani akarok, méltóságos főrendek! (Halljuk!)

A számtételek — melyeket idéztem — szében beszélnek minden demosthenesi ékesszólásnál. (Ugy van!)

Ez a törvényjavaslat valóságos finansialis győzelem! olyan, — a melyet a dualizmus aerája alatt se osztrák, se magyar pénzügyminister nem vitt keresztül, (Ugy van) olyan, a mely több hasznot hoz az országnak, mint bármely intézkedés, mely az utóbbi években tétetett; — olyan, hogy a pénzügyministernek maradandó emléket emel! (Ugy van.)

A törvényjavaslatot a tárgyalás alapjául örömmel elfogadom. (Élénk helyeslés, a szónokot többen üdvözlük.)

Dr. BALLAGI GÉZA.

PONGRÁTZ EMIL bárótól

megjelentek :

Gyöngyvirág. Regény. 2 kötet.

Estikék. (Beszélyek.) 2 füzet.

Rózsabimbók. (Költemények a költő arcképével.) 1 köt.

Suezig és vissza. Utirajzok. 2 kötet.

Uton utfélen. Rajzok utinaplómból. 2 kötet.

A kigyógyult beteg. Regény. 1 kötet.

B. Pongrátz Emil költeményei. (A költő arcképével.) 1 köt.

A nemzet vagyonáról. Lónyay Menyhért emlékirata nyomán.
1 füzet.

A magyar kir. pénzügyministerium öt évi működése. Irta
b. Pongrátz Emil és Lukács B. 1 köt.

Az osztrák-magyar banktársulat létesítéséről és szabadalmáról. (Országgyűlési beszéd.)

Az 1879. évben hitelműveletek útján fedezendő állami kiadásokról. (Országgyűlési beszéd.)

A lottónyeremények megadóztatásáról. (Országgyűlési beszéd.)

PETRIK GEZA
ÉS TARSA
BUDAPESTEN
V. Fördöteza 4.

